

Η ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

Προτάσεις για μια επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο

Δρ Γεωργία Κακούρου-Χρόνη

Επιμελήτρια Κοιμανταρακείου Πινακοθήκης Σπάρτης
Παράρτημα Εθνικής Πινακοθήκης

Τα μουσεία, και γενικότερα οι μουσειακοί χώροι, με το εύρος που τα τελευταία χρόνια έχει αποκτήσει η έννοια του μουσείου, ανήκουν σε όλους και θα πρέπει να προσφέρουν γνώσεις, απόλαυση και ψυχαγγία. Είναι αυτονόητο ότι ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να καταβάλλεται για τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές τους.

Δυστυχώς, πολλές φορές εκπαιδευτικοί και μαθητές νιώθουν ανεπιθύμητοι στους μουσειακούς χώρους, πολλοί γονείς παραπονούνται για την αδυναμία υποδοχής των παιδιών, κυρίως της προσχολικής ηλικίας, ενώ τα άτομα με ειδικές ανάγκες –και ας μην ξεχνάμε ότι άτομα με ιδιαιτερότητες είμαστε όλοι μας– δεν έχουν πρόσβαση στους περισσότερους από τους χώρους αυτούς.

Κάθε μουσείο έχει τα δικά του εγγενή προβλήματα, τα οποία πολλαπλασιάζονται όταν πρόκειται για υπαίθριο αρχαιολογικό χώρο. Φαντάζομαι ότι ο καθένας έχει τις δικές του σχετικές εμπειρίες.

Ωστόσο σκοπός μας δεν είναι να θέσουμε εδώ το τεράστιο θέμα της σχέσης μουσείου-κοινού. Φιλοδοξία μας είναι να προσφέρουμε ένα εκπαιδευτικό υλικό που θα διευκολύνει τον επισκέπτη της ακρόπολης της Σπάρτης στη γνωριμία του μαζί της. Ούτως ή άλλως, το τοπίο και οι άνθρωποι, που μέσα από τα ερείπια κάνουν αισθητή την παρουσία τους, έχουν τη δική τους φωνή και χαρίζουν σπάνιες στιγμές απόλαυσης στον επισκέπτη.

Tο κείμενο που ακολουθεί αποτελεί πρόταση προς τους τελευταίων τάξεων του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου που θα επιθυμούσε να οργανώσει μια επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο της ακρόπολης της Σπάρτης για τους μαθητές του.

Και όταν λέμε "εκπαιδευτικό" δεν εννοούμε μια συγκεκριμένη ειδικότητα. Η επίσκεψη στο λόφο της ακρόπολης μπορεί να πραγματοποιηθεί, για παράδειγμα, στο πλαίσιο ενός περιπάτου, όπως προβλέπεται από το σχολικό πρόγραμμα, και να αξιοποιηθεί ανάλογα με τα ενδιαφέροντα του εκπαιδευτικού προς διέρευση των μαθητών του. Μπορεί ο εκπαιδευτικός, ως τρόπο προσέγγισης του χώρου, να επιλέξει τη δραματοποίηση ή το παιχνίδι ρόλων ή το θεατρικό παιχνίδι. Μπορεί να θελήσει να δώσει ευκαιρίες στα παιδιά να ακούσουν, να μαλήσουν, να γράψουν, να υπολογίσουν, να λογαριάσουν, να επηρείνουν περισσότερο σε έννοιες των μαθηματικών ή της φυτολογίας και της προστασίας του περιβάλλοντος.

Όποια ωστόσο και αν είναι η επιλογή, η επίσκεψη και οι δραστηριότητες που θα προγραφθούν ή θα ακολουθήσουν θα συμβάλουν στην κοινωνικοποίηση των παιδιών, στη συνεργασία, στη δημιουργική απασχόληση, στη χαρά της ερ-

γασίας, στη δυνατότητα να προσεγγίσουν το χώρο με τις αισθήσεις, το συναίσθημα, τη φαντασία, τη νόηση.

Συνιστούμε επίσης στους γονείς να επισκεφτούν την ακρόπολη με τα παιδιά τους και, αφού προετοιμαστούν κατάλληλα, να επωμιστούν οι ίδιοι το ρόλο του εκπαιδευτικού. Πολλές φορές ο γονείς σκύβουν αυστηρά και χωρίς την απαράποτη ψυχραιμία στο μαθητικό γραφείο, είτε ελέγχοντας το γραπτό του παιδιού, είτε επιμένοντας με το βιβλίο στα χέρια στην κατά λέξη αποτήθηση. Διατυπώνουν κατηγορίες για λάθη, αμέλεια ή κακή πρετοιμασία, που δεν αφήνουν περιθώρια ήρεμου και εποικοδομητικού διαλόγου. Αξίζει να δοκιμάσουν, με αφορμή τη γνωριμία με το χώρο, τη δυνατότητες επικαινιανιάς που ανοίγει η επίσκεψη στη μαγευτική ακρόπολη της Σπάρτης.

Είναι νομίζουμε, κοινός τόπος ότι τα παιδιά, όταν έρχεται σε επαφή με τα εκθέματα ή τα μνημεία, αναπτύσσει ικανότητες και δεξιότητες που δε γίνονται πάντοτε αντιληπτές ή δεν καλλιεργούνται στο τυπικό περιβάλλον της αιθουσας διδασκαλίας. Ο φυσικός χώρος και τα μνημεία κινητοποιούν περισσότερες δυνατότητες μάθησης από όσες το κείμενο στο σχολικό βιβλίο. Τα παιδιά ενθαρρύνονται να εκφράσουν

Σκηνή από εκπαιδευτικό πρόγραμμα που πραγματοποιήθηκε στον αρχαιολογικό χώρο.

δικά τους συναισθήματα και τις δικές τους ιδέες. Αναπτύσσονται περισσότερο ολιστικά και, ανάλογα με τις δινατότητες αυτο-έκφρασης που τους προσφέρονται, αισθάνονται και οι ευκαιρίες αυτο-εκτιμήσης. Το παιδί στο τέλος της επιστρέψης πρέπει να αισθανθεί ότι πέρασε καλά και να θέλει να ξανάρθει.

Οι ερωτήσεις που θα συντάξει ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι ανοιχτές, περιγραφικές, να απευθύνονται σε όλες τις αισθήσεις, να άθούν στη δράση όπως χρειάζεται να επιστήσουν την προσοχή του παιδιού στο μέρος, να μην έχουν το όλον, η προσφερόμενη γνώση να σχετίζεται με την κοινωνική ζωή του παρελθόντος αλλά και του παρόντος. Όσο γονιμότερος είναι ο διάλογος ανάμεσα στο μέρος και στο όλον, στο παρελθόν και το παρόν, στο πρωστικό και το γενικό (κοινωνικό), τόσο η ανταποκρίση του παιδιού θα είναι μεγαλύτερη.

Ο διάλογος αυτός πρέπει να βασίζεται στα παρακάτω:

α) Τι γνωρίζει το παιδί για το χώρο που επισκέπτεται. Ως τι χτίζουμε θα πρέπει να είναι πρόκτηση του δικού του κόσμου.

β) Ποιο είναι το παιδί που έχουμε απέναντι μας. Η μαθητική κοινότητα δεν είναι μια αφηρημένη έννοια. Κάθε μοάδα παιδιών που επισκέπτεται το χώρο αποτελείται από "πρόσωπα". Καθένα από αυτά έρχεται από το δικό του περιβάλλον, και ειδικά σήμερα, εξαιτίας της ικονομικής μετανάστευσης, οι κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές των μαθητών καθολίστανται εντονές. Ο τρόπος που προσεγγίζουμε τα πράγματα οφείλει να μην αγνοεί και αυτή την παράμετρο.

Για να ενδιαφερθεί το παιδί για το προς γνώση αντικείμενο, θα πρέπει με κάποιους τρόπο, να το συνδέει με τη ζωή του, τις μνήμες του, τις αίσεις του, τα ενδιαφέροντά του και με τις υπαρχουσες γνώσεις του. Διαφορετική προσπάθεια μας να το διδάσκουμε θα μείνει χωρίς ανταποκρίση.

Για τον τρόπο με τον οποίο συντελείται η διαδικασία της μάθησης, όταν το παιδί βρίσκεται μπροστά σ' ένα έκθεμα ή σ' ένα μνημείο, οι θεωρίες των Jean Piaget, John Dewey, David Kolb, και κυρίως του Howard Gardner, μας προ-

σφέρουν το απαραίτητο θεωρητικό υπόβαθρο και διαγράφουν ένα ευρύ πεδίο μέσα στο οποίο μπορούμε να κινηθούμε με σχετική ασφαλεία, αφού επικεντρώσουμε την προσοχή μας στο πώς οι μαθαίνουμε.

Σύμφωνα με τους τέσσερις αναφερθέντες θεωρητικούς της μάθησης, η απόκτηση της γνώσης είναι μια διαδικασία που μας συνοδεύει σε όλη μας τη ζωή και συνδέεται με την εκάστοτε εμπειρία μας, με τα συναισθήματά μας, τις αισθήσεις μας, τη νόση μας, τα ταλέντα μας, τις δινατότητές μας. Πρόκειται για μια πρωστική υπόθεση που ακολουθεί τα δικά μας κανάλια και δεχεται επιρροές από το ιστορικοκοινωνικό περιβάλλον. Επομένως, οι προτάσεις διδασκαλίας πρέπει να τίβενται με τέτοιουν τρόπο, ώστε το παιδί να εκμεταλλεύεται τα έργα, καθώς και αυτό που είναι, για να προσθέσει το καινούργιο στο δικό του ξεχωριστό κόσμο.

Σε ένα χώρο όπως ο αρχαιολογικός χώρος της ακρόπολης της Σπάρτης, το παιδί, σ' εκείνο που γνωρίζει, μπορεί να προσθέσει αυτά που αισθάνεται, που φαντάζεται, που θυμάται, καθώς και τα καίνουργια που τώρα μαθαίνει. Η ερμηνεία του μνημείου που επιχειρεί ο εκπαιδευτικός θα συναντήστηκε την πρωστική ανάγνωση του παιδιού, η οποία εμπειρέχει την εμπειρία του, τις γνώσεις και τις πεποιθήσεις του. Επομένως, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να σταθεί με επιφύλαξη στο χαρακτηρισμό σωστό-λάθος και να διευκολύνει με κάθε τρόπο την ελευθερία έκφρασης του μαθητή. Μια τέτοιου είδους επικοινωνία επιβράλλεται για να κατορθώσει το παιδί να χτίσει τη δικιά του, ατομική πραγματικότητα προσληφθανοντας κριτικά το παλιό.

Η σύντομη αυτή θεώρηση της λειτουργίας της μάθησης οδηγεί, πιστεύουμε, στο τι και πώς θα διδάσκουμε. Ως προς το "τι", θα έχουμε πάντοτε υπόψη μας ότι η νέα γνώση, εάν δεν ενσωματώνεται στην υπάρχουμα, θα απορρίπτεται. Ως προς το "πώς", πρέπει να μην αγνοήσουμε, πρώτα απ' όλα, τις φυσικές ανάγκες των παιδών. Θα περιπατήσουμε, για παραδείγμα, για αρκετή ώρα στον ανοιχτό χώρο και θα πρέπει να έχουμε προβλέψει στιδόπτες θα κάνει την παραμονή τους στην ακρόπολη ευχαριστία (άνετα ρούχα και παπούσια, καπέλο, νερό κ.λπ.). Ως προς τη διδασκαλία, δια όπου θα πρέπει να παραβλέψουμε μερικούς κανόνες:

- Σχεδιάζουμε πρασκευτική την επισκέψη.
- Εκμεταλλεύομαστε τις ευκαιρίες που μας προσφέρει το αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου.
- Τα κίνητρα αποτελούν το κλειδί της μάθησης. Κινητοποιούμε τα παιδιά έτσι ώστε να διατυπώσουν τα ίδια την ερώτηση και να αναζητήσουν την απάντηση. Δεν τους μαθαίνουμε την απάντηση.
- Θέτουμε προβλήματα για λύση.
- Δίνουμε κίνητρα, για να συνεργαστούν μεταξύ τους.
- Τα ενθαρρύνουμε, ώστε να δραστηριοποιήσουν όλες τις δινατότητές τους. Προσπαθούμε να διεγείρουμε όλες τις αισθήσεις τους. Να τα προτέρευμασμε να δουν, να ακούσουν, να μυρίσουν, να αγγίξουν, να φανταστούν, να θυμήσουν, να συγκρίνουν, να προσθέσουν, να αφαιρέσουν, να συνθέσουν.

- Τα παρακινούμε να παρουσιάσουν τα μηνημάτια περιγράφοντας, αναλύοντας, ερμηνεύοντας.
- Ενθαρρύνουμε τη δικαιία τους έρευνας.
- Τους δίνουμε την ευκαιρία να δραματοποιήσουν την ιστορία τους.
- Οι δραστηριότητες παικίλουν ως προς το βαθμό δυσκολίας, ως προς το είδος, ως προς το περιεχόμενο, και επιτρέπουν στο παιδί να κινηθεί συμφωνα με τα δικά του ενδιαφέροντα και τις δικές του δυνατότητες προφέροντάς του πειριώδια επιλογής.
- Πάνω από όλα, η επίσκεψη των μαθητών στον αρχαιολογικό χώρο χρειάζεται να εξελιχθεί σε απόλαυση, και ας ξεκίνησε από υποχρέωση. Δε χρειάζεται να μάθουν λεπτομέρειες, αρκεί να βιώσουν, να συγκινθουν και να αγαπήσουν το χώρο.

Στόχοι

1. Να χαρούν τα παιδιά το χώρο και να απολαύσουν τη θέα που προσφέρει ο λόφος προς τη Σπάρτη και τον Ταύρο.
2. Να επιστημάνουν διαφορές ανάμεσα στην Ακρόπολη της Αθήνας και την ακρόπολη της Σπάρτης*.
3. Να κινηθούν με κάποια ασφάλεια στο χρόνο και να πραγματοποιήσουν νοερά τη διαδρομή από την ακρόπολη της Σπάρτης έως τη νέα πόλη.
4. Να εντοπίσουν τα σπουδαιότερα μνημεία της ακρόπολης.
5. Να εξικειωθούν με τα μέρη του Αρχαίου Θεάτρου.
6. Να συνδέουν το παρελθόν με το παρόν.

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες απευθύνονται σε παιδιά των τελευταίων τάξεων του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου. Οι μαθητές του Δημοτικού και του Γυμνασίου, επειδή η διδακτική ώλη (αλλά και ο φόρτος των μαθημάτων) το επιτρέπει, είναι εκείνοι που επισκέπτονται συχνότερα την ακρόπολη. Οι μαθητές του Λυκείου λείπει ο χρόνος, συνήθως και η διάθεση, γιακλωβισμένοι όπως είναι και με την αγωνία των εξετάσεων για την είσοδό τους στα συντέρα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Ελάχιστοι εξάλλου θα είναι οι νηπιαγάπαι που θα επιχειρήσουν να επισκεφτούν με τους μικρούς μαθητές τους την ακρόπολη.

Ωστόσο όλα τα παιδιά, σε όποια σχολική βαθμίδα και αν φοιτούν, μπορούν να επισκεφτούν την ακρόπολη και να απολαύσουν την εμπειρία τους αυτή ενάντι εξασφαλιστούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις. Τα παιδιά των νηπιαγώνειου, για παράδειγμα, θα τα συνοδεύουν οι γονείς τους ή έστω ένας ικανός αριθμός γονιών.

Νομίζουμε ότι οι προτεινόμενες δραστηριότητες παρέχουν τη δυνατότητα προσαρμογής στην ηλικία των παιδιών. Όπως θα διαπιστώσετε, αυτό το πνεύμα προσαρμογής στην ηλικία και τα ενδιαφέροντα των παιδιών χαρακτηρίζει τις προτεινόμενες δραστηριότητες για τους μαθητές του Λυκείου, που δε διαφοροποιούνται ποιοτικά από εκείνες του Δημοτικού-Γυμνασίου.

A. Δημοτικό - Γυμνάσιο

I. Δραστηριότητες πριν από την επίσκεψη

1. Τι έχετε μάθει για τη Σπάρτη στο σχολείο;
 2. Ανατρέξτε στο εγχειρίδιο της Ιστορίας σας και διαβάστε τι γράφει για τα Βασιλιά Παυσανία και τη μάχη των Πλαταιών.
 3. Διευκρινίστε, με τη βοήθεια του λεξικού σας, τις έννοιες: ακρόπολη, τέμενος, πολιτεία, κοινωνία, θέατρο.
 4. Χρονολόγιο.
- Βάλτε σε χρονολογική σειρά τα πρόσωπα: Ελένη, Μενέλαος, Λυκούργος, Λεωνίδας, Παυσανίας, Αγις, Κλεομένης, Γάιος Ιούλιος, Ευρικλής, Παυσανίας ο Περιπητής, Όσιος Νίκων, Πλαιαούγος, Θάων, Ρίτσος, Βρεττάκος.
5. Μελετήστε το χάρτη της ακρόπολης και προσδιορίστε τα μνημεία με τα οποία θα ασχοληθείτε κατά την επίσκεψή σας στον αρχαιολογικό χώρο.

II. Δραστηριότητες κατά την επίσκεψη

1. Κοιτάζετε γύρω σας. Τι βλέπετε; Τι ακούτε; Τι μυρίζετε;
2. Σχεδιάστε ότι σας αρέσει. Μπορείτε να χρωματίσετε το σχέδιό σας όταν επιστρέψετε στο σχολείο.
3. Παιχνίδι θηραμπού.

Κρύψτε ένα αντικείμενο σε κάποιο μέρος του θεάτρου. Οι οδηγίες που θα δώσετε στους παικτές θα έχουν σχέση με τα μέρη του θεάτρου. Φροντίστε να εκπονηθούν, ψάχνοντας σε όλα τα μέρη του θεάτρου: στην πάροδο, την ορχήστρα, τις κερκίδες κ.λτ.

4. Θεατρικό παιχνίδι.

Αντλήστε ένα θέμα από την Ιστορία της Σπάρτης που σας εμπνέει περισσότερο. Χωρίστετε σε ομάδες, δραματοποιήστε το θέμα που επιλέξατε και παίξτε το.

Μερικές προτάσεις:

 - α. Ο Πάρις στην αυλή του Μενελάου.
 - β. Υστέρα από πολλά χρόνια ο Μενέλαος ξαναβίσκει την Ελένη.
 - γ. Οι πολίτες αντιδρούν στους νόμους του Λυκούργου.
 - δ. Οι Εφόροι δικάζουν τον Παυσανία. Είστε οι καπτήγοροι, οι συνήγοροι και το κοινό που παρακολουθεί τη δίκη.

5. Μουσικοί αγώνες.

Οργανώστε αγώνες τραγουδιού, απαγγελίας, μουσικής.

6. Εκμεταλλεύσθε τις δυνατότητες της μημόγλωσσας. Παραστήστε κάποιο μυθικό ή ιστορικό πρόσωπο και αφήστε τους συμμαθητές σας να μαντέψουν.

III. Δραστηριότητες μετά την επίσκεψη

1. Φτιάξτε το βιβλίο της τάξης σας για τον αρχαιολογικό χώρο που επισκεφτήκατε.
2. Οργανώστε μια δενάγηση στην ακρόπολη της Σπάρτης για τους γονείς σας ή τους μαθητές άλλων τάξεων του σχολείου σας.
3. Περιγράψτε το μνημείο που σας εντυπωσίασε περισσότερο (με το γραπτό λόγο, με τον προφορικό, με τα μολύβια και τα χρώματά σας, με τη φωτογραφική σας μηχανή, με τον τηλεοπτικό φακό).

Βιβλιογραφία

- Berger, J. *Ways of Seeing*, Penguin Books, 1972. (Berger, J. Η εικόνα και το βέλτιον. Σοκάκια βασισμένα στην ομωνύμη τηλεοπτική σειρά του BBC για τον John Berger. Μετάφραση Σάντα Καραράδου. Εκδόσεις Ουβούσας, Αθήνα 1986.)
- Burchenal, M., and Foote, A. *Exploring Classical Art at the Museum of Fine Arts. Daily Life, Mythology, Echoes of Antiquity. Images of Power, Desire and Transformation*. Museum of Fine Arts, Boston 1993.
- Chapman, L. *Discovering the techniques of bronze casting at the British Museum*. Βρετανικό Χρυσοδιούλιον. Πάρις: Εκδόσεις Νεότερη, Αθήνα 1993.
- Clarke, R. *The National Gallery of Art Active Book: 20 Adventures with Art*. National Gallery of Art, Washington, D.C. Harry N. Abrams, Incorporated, New York 1994.
- Dewey, J. *Experience and Education*. Macmillan, New York 1938.
- Dodd, J., and Sandell, R. *Building Bridges: guidance for museums and galleries in reaching new audiences*. Museums and Galleries Commission, London 1998.
- Falk, J.H., and Dierking, L.D. *The Museum Experience*. Whalesback Books, Washington 1995.
- Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: the theory of multiple intelligences*. Basic Books, New York 1985.
- Hein, G. *Learning in the museum*. Routledge, London 1998.
- Hooper-Greenhill, E. *Museum and Gallery Education*. Leicester University Press 1989.
- Kolb, D.A. *Experiential Learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall, New Jersey 1984.
- Κουρτσής, Λάζαρος. Το θέατρο για παιδιά στην Ελλάδα. Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1995.
- Κουρτσής, Λάζαρος. Το Θεατρικό Πάγκον (Ποιδαρχική θεατρική πρακτική και θεατρολογική προσανατολή). Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1991.
- Μουσείο Στρατού. Με Περιεργαστικό Σεμινάριο Καλαμάτας, 4-6 Απριλίου 1997. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Επίκουρη Καθηγήτρια η Μαρία Παπαδημητρίου. ICOM : Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων. Ελληνικό Τύμπα.
- Παουανίου, Ελλάδος Περιηγήσης, Λακωνία, Εισαγωγή Ν.κ. Δ. Παπασταύρη, Εκδοτική Αθηνών, τ.2ος, Αθήνα 1970.
- Piaget, J. *The Child's Concept of the World*. Routledge, London 1939.
- Moore, T. *Care of the Soul*. Harper Collins, New York 1992.
- Sotto, E. *When Teaching Becomes Learning, a Practical Guide to Practice of Teaching*. Cassell, London 1994.
- Χρυσοπούλεων, Αργεια Σπάρτης, Λαζαρίδης, Αθηνών, για την ιστορία, τη μνημεία και το μουσείο της Σπάρτης, Σπάρτη 1960.

4. Κατασκευάστε ένα κολλάζ (ή ένα παζλ) με την ακρόπολη και τα μνημεία της.
5. Συγκρίνετε την ακρόπολη της Σπάρτης με την Ακρόπολη της Αθήνας. Ποιες άλλες ακρόπολεις γνωρίζετε;
6. Επισκεφτείτε το Αρχαιολογικό Μουσείο της Σπάρτης και επικεντρώστε την προσοχή σας στα εκθέματα που προέρχονται από τον αρχαιολογικό χώρο της ακρόπολης.
7. Προτείνετε και σχεδιάστε την επόμενη επίσκεψή σας σε αρχαιολογικό χώρο.

Β. Λύκειο

I. Δραστηριότητες πριν από την επίσκεψη

1. Τι έχετε μάθει για τη Σπάρτη στο σχολείο;
2. Ανατρέξτε στα σχολιά σας σχετικά με την αρχαιότητα και την ιστορία της Σπάρτης. Μην ξέρατε, εκτός από το βιβλίο της Ιστορίας σας, τα εγχειρίδια της Αρχαίας και της Νέας Ελληνικής Γραμματείας. Μάθετε να δουλεύετε με δελτία και να κάνετε σωστές βιβλιογραφικές παραπομπές.
3. Διευκρινίστε, με τη βοήθεια του λεξικού σας, τις έννοιες: ακρόπολη, τέμενος, πολιτεία, κοινωνία, θέατρο, και ερευνήστε αν τη μηματία τους φιστίσταται αλλαγή μέσω του χρόνου.
4. Τοποθετήστε στη "γραμμή του χρόνου" πρόσωπα και γεγονότα που σχετίζονται με την ιστορία της ακρόπολης της Σπάρτης. Μπορείτε να αντιστοιχίσετε τα πρόσωπα και τα γεγονότα με ό,τι υποδιαιρεί συντελείται στον υπόλοιπο ελλαδικό χώρο ή ακόμη και στον κόσμο.
5. Εντοπίστε στο χάρτη τα μνημεία που προτίθεστε να επισκεφτείτε.
6. Συγκρίνετε διάφορα θέατρα. Η σύγκριση σας να κινηθεί σε δύο άξονες: του χώρου και του χρόνου.
7. Το θέατρο στην αρχαία Σπάρτη περιέγραφε χαρακτήρες και επαγγέλματα. Ετοιμάστε ένα συντομό θεατρικό δρώμενο.

II. Δραστηριότητες κατά την επίσκεψη

1. Χρηματοποιήστε τις σημειώσεις σας και μελετήστε τα μέρη του θεατρου.
2. Εντοπίστε στο χώρο της ακρόπολης τα σπουδαιότερα οικοδομήματα και παρουσιάστε τα στους συμμαθητές σας.
3. Θεατρικό παιχνίδι.
Αντλήστε ένα θέμα από την ιστορία της Σπάρτης (ή από την ιπταικαρότητα) για παράδειγμα: Η Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση που σας εμπνέει περισσότερο και παίξτε στην ορχήστρα του θέατρου της ακρόπολης. Προτείνοντας θέματα:
 - α. Ο Πάρις στην αυλή του Μενελάου.
 - β. Υατέρα από πολλά χρόνια ο Μενέλαος ξαναβρίσκεται την Ελένη.
 - γ. Οι πολίτες αντιδρούν στους νόμους του Λυκούργου.
 - δ. Ο Ερειροι δικάζουν την Παυσανία. Είστε οι κατίγοροι, οι συνήγοροι και το κοινό που παρακολουθεί τη δίκη.
 - ε. Ένας Αθηναίος και ένας Σπαρτιάτης συζητούν τα πολιτεύματα των πόλεων τους.
 - σ. Μια Αθηναία και μια Σπαρτιάτισσα κουβεντιάζουν για την ανατροφή των παιδιών τους.

III. Δραστηριότητες μετά την επίσκεψη

1. Δημιουργήστε έναν "Οδηγό" της ακρόπολης για τους ξένους που επισκέπτονται τη Σπάρτη για πρώτη φορά.
2. Δημιουργήστε στο σχολείο και στο δρόμο. Μπορείτε να απευθύνετε στους συνυμπληκτούς σας, και στους μεγάλους, ένα ερωτηματολόγιο που να διερευνά τα κίνητρα που πρέπει να δημιουργηθούν για να επισκεφτεί το κοινό την ακρόπολη της Σπάρτης. Προτεινόμενες ερωτήσεις:
 - α. Εχετε επισκεφτεί την ακρόπολη της Σπάρτης;
 - β. Εάν ναι, με ποια ευκαιρία;
 - γ. Εάν όχι, τι κίνητρα θα έπρεπε να δεχτείτε να επισκεφτείτε την ακρόπολη;
 - δ. Τι έρεψε για την ακρόπολη της Σπάρτης;

Αξιολόγηση

Το προτεινόμενο εκπαιδευτικό πρόγραμμα έχει πραγματοποιηθεί με τους μαθητές του 1ου Δημοτικού Σχολείου Σπάρτης και του Γυμνασίου Ερακλείου. Η αξιολόγηση έγινε από τις αντιδράσεις των παιδιών και από το βαθμό της ανταπόκρισής τους στο πρόγραμμα. Η επιτευχημένη των στόχων συζητήθηκε με τους εκπαιδευτικούς που συνόδευαν τα παιδιά. Οι δύο καπηγορίες δεδομένων, από την πλευρά των παιδιών και από την πλευρά των εκπαιδευτικών, οδήγησαν στην βελτίωση των φύλλων εργασίας.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι ανοιχτό σε περιπτώσεις αξιολόγησης. Προτείνουμε στους εκπαιδευτικούς, υπέρεια από την επίσκεψη, και αφού περάσει κάποια χρονικό διάστημα, να ελέγχουν με ένα κατάλληλα διατιταρμόνιο ερωτηματολόγιο τη γνωστική, ψυχολογική και συναθητική εμπειρία των μαθητών τους.

Στόχος της αξιολόγησης δεν είναι ο έλεγχος των μαθητών αλλά η επανεκτίμηση και η βελτίωση του προγράμματος.

1. Το προτεινόμενο εκπαιδευτικό πρόγραμμα περιλαμβάνει και είκοσι φύλλα εργασίας για τους μαθητές. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να συνδέεται τα φύλλα εργασίας με τις "προτεινόμενες δραστηριότητες" και να επιλέξει ποια θα διασκεψεί πριν η μέτρη την επίσκεψη.

* Σημ. Συντ. Βασικέται βέβαια ότι ένας επισκέπτης (ίδιως στα μεγαλύτερα παιδιά) η σημειωνεί διάφορη ανάμεσα στην Ακρόπολη (την Αθηνών) και την κάθε ακρόπολη γενικά.

The Acropolis of Sparta: Proposals for a Visit in the Archaeological Site

Georgia Kakourou-Chroni

The museums and archaeological sites must offer knowledge, pleasure and entertainment to all. Unfortunately, however, teachers and students feel that they are not welcomed there, while many parents complain for the lack of any mechanism of receiving children, especially of pre-school age and individuals with special needs.

In this article we would like to offer educational material, which would facilitate the visitor of the Acropolis of Sparta to get better acquainted with it. At the same time the article serves as a proposal to the instructors of the higher grades of Elementary School, High School and Lyceum, who would like to organize a visit to the archaeological site of the Acropolis of Sparta for their students.